Ink. 1902 1/2.

LÆSESELSKABET
ATHENÆUM.

Bestum, pr.

CHRISTIANIA

29 januar 1902.

26

Til Svenska Akademiens
Nobelkommitté.

Jeg tillader mig at foreslå Bjørnstjerne Bjørnson til at erholde Nobelprisen i Litteratur for 1902.

Hvis jeg skulde angive noget enkelt verk, hvilke jeg blandt Bjørnsons værker finder de to største, ser jeg helst på de to stykker "Over Ævne" og henviser til min essay om "Over Ævne og den norske Tragedie" i et bind "Essays & Studier & Polemik",

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

Jeg tillader mig at oversende
Dem tidligere hermed.

Selv det første Stykke „Over Aane" forekommer mig at repræsentere et Vendepunkt i den Ibsenske ægteskabelige Familjedrama. Den uforsonlige Kamp mellem de to Ægtefæller, Adolf og Klara Sang, - forskjellige af Temperament og Anlæg, men netop derfor dagne mod Hinanden som mod sin nødvendige Fuldning, - forekommer mig ved en genial Måde at fortolke hele den nyere tids Kamp og ufuldendte Tilblivning mellem Tro og Tvil, eller mellem den romantiske Idealisme og den positive og virkelighedskjære Kritik.

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

Det e en menneskestorsk kamp i familjedramaets knappe og overdentlig anskuelige rolle. Vi digteren sympathiserer med dybt instinkt for begge parter. Striden mellem de to naturer blir en kamp til døden mellem mennesker, som elsker hinanden til døden. En skjønne form af dramatisk kampspil bar vi ikke det (de sidste hundrede år) lov at opvise.

I det hele står det for mig selv som en gjåte med store digterisk kraft og dybde psykologi ent nogen anden har anskueliggjort familjelivets problemer og i det hele de evige, store menneskelige grundforhold i fortælling og drama. Forholdet mellem mor og søn — i Arne, Sigurd Slembe, det slags.

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

Mellem for og Dit, i Synnøve Solbakken" og eder Rauske i "Det ny System" (Paulé og mig Rauske) Solig fint og skjønt har Bjørnson skildet forholdet mellem stridende: Bøndene i En glad Gut (Skolelærerens fortælling). Hanghøndene i Synd forsalgt". Elias og Rakel i de to stykker Fra Amerika.

Mer og dette teks. "Det ny System", "En Rauske", "Retskjenten" m.

Men fremfor alt forholdet mellem mand og kvinde. Ved dette område har Bjørnson, der lig, som ingen an= den benyttet sin digterevne til at anskille en mærkelig fyldig række sandfærdige ethologiske (med Stuart Mill's udtryk) eksperimenter. Han har ladet sine fantasibilder opleve ægteskabets problem i alle slags retninger, prøve en efter den anden af mulighederne, — og altid med det enstemmige at dage forbar forbar kjærlighed. Bjørnsons kunst har altid

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

2

LÆSESELSKABET
ATHENÆUM. CHRISTIANIA

arbeidet på en livskunst, som naaet
hos de store digtere.

Fra "Mellem Slagene" og "De unges
Magt" til "Magnhild", "Det ny System"
"Over Ævne I", "Den Fløde", "På Guds
veie", "Laboremus" har Bjørnsons
fantasi utrettelig belyst vanskelig-
hederne ved livets kunst på oplevel-
sets område og kjæmpet ubesindig
mugen. Betegnende for Bjørnsons
stærke følelse både af vanskelig-
hederne ved dette grundlæggende
forhold mellem to mennesker i
livskampen — og for nødvendigheden
af et sådant forbund er "Geografi
og Kjærlighed". Forresten også
allerede skyldes den "Mellem Slagene"
og "De unges" (disse to stykker
behandler i grunden det samme
problem).

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

det fremkommer mig, at Bjørnson står temmelig alene blandt det nyeste kunstskels dyrke som den, der i ordets ret store grad har levende følelse for individets ret til selvudfoldelse og brug af sine kræfter (mellem klasserne, de enkelte, – eller ånd og sjæl i slægterne). Fremmet vidst både for saga-skuespil og nutids-digtning) som for nødvendigheden af forbund i livskampen, – idealist og socialist (i videre forstand) på én gang og i høj grad.

Bjørnsons dramer kan næppe i det store og hele måle sig med Henrik Ibsens i scenisk effekt og, i spændende intrigue, ofte overraskende situationer. Ibsen står det franske drama meget

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

namse. Men Bjørnsons dramatiske kunst
forekommer mig at vise en grad eller
to mere psykologisk end Ibsens eller
det franske drama. Bjørnson forlyder
sig med indelukke selvkonstruelse
i sine personer; han bader dem
altid skuespillets gang og bestemme
dets teknik. I det franske drama og
hos Ibsen ved personens ofte skjulte
den kunstfulde opbygning og den
scenisk effekt.

Man sammenligne "Kongsemnene"
med Halte-Hulda (de ydre som-
lidig og nafhængig af hinanden;
væsentlig samme blindeskjær). Kon-
gsemnene har en langt mere spæn-
dende, endog skjæbnesvanger indrigue.
Man vil kunne Halte-Hulda langt
mere end ved lidet og får en
dybere interesse for hendes skjæbne.

Eller sammenligne Sigurd Slembe
(1863) med Ibsens mesterlige "Kong-
emnene". Store effekter, mere ravanagtige

intrigue i konfliktene. Men rigere og indgående gjennemarbeidelse i Bjørnsons enkelt bygde verk.

Eller "En fallit" (1875) og samfundets "Støtter" (1877). Det siste - styrke viser, at de endnu i to-årene er meget af Scribes teknik hos Henrik Ibsen - mens En fallit ved sin forholdsvis enkle, glatte opbygning synes at repræsentere en mere naturlig form af dramatisk kampspil.

Det ny system" (1879) blev sin "tog stilling i skyllen af "Et dukkehjem". Dette er forme-"stærke, hvor i sin art. Men Det ny system' er, med sin mere 'dempede form, mere livsfuldt og mere rigt på menneskerarme.

I virke som En fallit' og Ne Quæ II har Bjørnsons 'interesse for selve menneskene (og bortseen fra den dramatiske effekt)

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

37

LÆSESELSKABET
ATHENÆUM. CHRISTIANIA

fört til en motivering af den dramatiske form mellem det klassiske og det franske dramas ramme. Björnson har ikke kunnet dy sig for at vise os livets fortsættelse udover den dramatiske katastrofe. – Noget lignende forresten i det græske drama i stykker som Sophokles's Ajas.

Som fortælle, dramatiker og lyriker har Björnson utvivlsomt undertiden nået det høieste. Enkelte akter i det mindste, som 2den akt i Over Ævne I eller 2den akt i Over Ævne II eller 2den akt i „Geografi og Kjærlighed" synes mig mesterlige. Jeg skulde ogsaa tilbøielig til at sige, at 2den akt i Over Ævne I betegner et højdepunkt i den moderne dramatik, ligesom 2den akt i „Geografi

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

og Hyklighed" i den moderne
Komedie. – Af digte vilde jeg nævne
"Ja vi elske", "Jeg vil ræise mit Land",
"Den norske Gjæst", "Norge i Norge",
"Landkjending", – eller "Reglet",
"Klaf Bryggman", – "Haver" (i Anthon
"Bondedalen". Eller "Lyset" (delig
"Begyndelsen"). Eller de enestående
smukke Sange "Troen", "Han kneb
overbevisende Dag", "Vi tak for alt",
osv.
I formfuldendthed står der vel
næppe nogen norsk digt, som
overgår digten til Welhaven: "Lyst
vil du lukende sanger" (delig den
2den Strofe uden sidestykke).
I digte som "Den norske Gjæst"
og delvis "Jeg vil ræise mit
Land" synes ordene ofte at
falde tilrette som ved en
Krystallisationsproces. Så

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

enkelt og naturligt, og dog så me-
lodisk formskønt.

Som billed-skaber tror jeg Bjørnson
med ligge at stå over alle andre
digtere af sin generation, – ogsaa når
hans foredrag og tale medregnes.

I sin digterisk kraft tror
jeg neppe nogen af de store
russiske forfattere på 2den
halvdel af det 19de århundrede
kan måle sig.

Jeg havde ønsket at foreslå
Bjørnson igjen men jeg kvier
mig for at foreslå en landsmand
til den første uddeling af
prisen.

I dybeste ærbødighed

Chr. Collin.

docent ved Kr.a universitet.

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

Ink. d. 3 febr. 1902.

26

Bestum, pr. Kristiania, 30 jan. 1902.

Til

Svenska Akademiens Nobelkommitté.

Som supplement til min skrivelse af igaar skal jeg faa lov til at foreslaa som alternativ (til Björnstjerne Björnson) at dele prisen mellem Björnson og Ibsen. Disse to hörer i grunden sammen, netop paa grund af sin forskjellighed. De udfylder hinanden, som den mere konstruktive og den mere kritiske begavelse. De har ogsaa for en stor del arbeidet i samme retning, - i retning af at bringe Nordens folk til "at tænke stort", som Ibsen sagde i sit bekjendte brev til konen. At Ibsen har været mindre idealistisk i sin alderdoms digtning, bör der neppe lægges nogen större vegt paa. Det viktigste af hans livsverk ender efter mit skjön med "Fruen fra havet". Ibsen er en idealist, som hele sit liv igjennem har kjæmpet med tvilen paa muligheden af at realisere idealerne. men ogsaa han har dog som Björnson været idealist og maalt menneskene med endog meget steile ideale krav. - Jeg skulde derfor tro, at det vilde svare godt til Nobels tanke, om prisen for 1902 blev delt mellem Björnson og Ibsen. I digterisk skabende evne tror jeg, at begge disse to overgaar Tolstoi. (Eller skulde muligvis Tolstoi være med som tredjemand?)

Ærbödigst

Chr. Collin.

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy